

sulam illam non inanem esse debere, & certos effectus debere operari: siquidem repono, novum non esse, clausulas in genere tantum adjectas vix effectum suum sortiri, argumento l. 4. §. 4. ff. si quis cautionibus, ne aliàs quis verbis suis videatur magis dixisse, quam cogitaverit. Clausulæ generales conjecturam quidem præbent enixæ, propensæque voluntatis erga eum, cujus gratia adjiciuntur, non tamen ad ea pertinent, quæ quis non foret in specie concessurus. Quoties verò speciale mandatum Episcopi intercesse- rit, plurimum intererit observare, qua formula mandatum ipsum exprimitur; ex ista enim qualis, quantaque potestas vicario competat, perspicue colligetur. Nam si ex. gr. Episcopus collationem beneficiorum vicario concesserit, tunc mandatum beneficiorum omnium collationem facile comprehendet, sive liberam, uti vocant, sive necessariam, ex natura vocabuli *collationis*, vel *conferendis*, quod omnibus beneficiis accommodatur.

CAPUT II.

De jure Capituli Cathedralis Ecclesie in collationibus Beneficiorum.

Huc referri possunt tituli 9. & 10. lib. 3.

VIX satis dignosci potest ordinaria Episcoporum in conferendis beneficiis potestas, nisi una observetur, quæ, qualisque sit potestas Capituli Cathedralis Ecclesie, proptereaque Capitulum, veluti unum corpus cum Episcopo suo quasi capite constituere dicitur. Quæ jura olim erant communia Clericis universis sub Episcopo in sacra Hierarchia militantibus, illis præsertim, qui in majoribus ordinibus constituti essent, obtinuit hodie, ferè omnia singularia fieri Canonicorum Cathedralis Ecclesie, uti demonstravi in tractatione de potioribus Ecclesie dignitatibus, & officiis. Atque

At quoties Episcopus vicario concesserit facultatem instituendi presentatos, vel confirmandi electos, videbitur tantum mandata vicario potestas necessaria, non liberæ collationis, cum aliud sit instituire, aut confirmare, aliud conferre, & invicem hæc tanquam species à genere differant, argumento capituli 1. de instit. in 6. Potiore igitur jure dixeris, vicarium conferre beneficia non posse, etiam si specialiter mandatum ipsi fuerit, ut beneficia erigat, vel uniat, vel dividat; multum enim differunt istæ facultates à facultate conferendi; & quamquam fortè par, aut major videatur jurisdictio explicari in beneficiis erigendis, uniendo, vel dividendo, quàm in conferendis; in illis tamen, quæ mandatum requirunt speciale, non licet ex facultate majore concessa argumentari, concessam quoque esse minorem, quando minor in majore, veluti pars in toto, vel species in genere non continetur.

hæc ratio est, cur investigaturus Clericarum infra Episcopos consistentium jura in beneficiorum collationibus explicanda, tantum mentionem facio, ac disputationem propono de Capitulo Cathedralis Ecclesie. Initio autem juvet id prænotavisse, ut facilius intelligatur, ea omnia, quæ in vetustis canonibus de cleri jure in hac parte statuta sunt, rectè nunc Ecclesiarum Cathedralium Capitulis accommodari. Itaque in hoc definiendo Capitulum jure distinguere oportebit duo tempora, nimirum tempus, quo Episcopus vivit, ac jurisdictionem in sua Ecclesia explicat, & tempus sedis vacan-

tis,

tis, sive vacans dicatur ob Episcopi mortem, sive vacans dicatur, quod Episcopus sit ab officio suo depositus, aut quoquo modo suspensus.

Quum Episcopus Ecclesie præest, suamque jurisdictionem liberè exercet, generalis quidem stabiliri regula potest, qua tradatur, non aliam esse Capituli potestatem, quam coërcitam intra certos fines, videlicet Capitulum id juris sibi vindicare, ut consilium, sive consensum præbeat Episcopo beneficiis conferenti, ipsa tamen collatione veluti propria, & singulari apud Episcopum consistente, quæcumque tandem beneficia sint, sive erecta in Cathedrali Ecclesia, sive extra Cathedrali, & in tota diocesi. Verum res ista varias passa fuit vices, fuit etiam variis contentioibus obnoxia, non sanè quod generaliter de regula Episcopis favente dubitaretur, sed quod in Cathedralibus Ecclesiis certa emergerint adjuncta, inter quæ probabilis contendendi causa exhiberetur, & transactionibus expediret universa componi; quodque etiam magis rem hanc turbat, illud est, non posse generaliter tempora definiri, aut certam legem ubicumque communem designari; proptereaquod alicubi citius, alicubi serius immutatio disciplinæ facta fuerit, alicubi vix immutatio disciplinæ agnoscatur, pro modo adjunctorum, quæ immutationi aut præbuerunt occasionem, aut præbere potuerunt. Tria igitur tempora consignare necesse est. Primum tempus primigeniæ, & antiquissimæ disciplinæ; deinde tempus contentionum inter Episcopos, & Capitula; postremò tempus conventionum, ac transactionum. Quænam fuerit primigenia, & antiquissima disciplina, jam satis indicatum, probatumque videtur ex iis, quæ in præcedente capite tradebantur. Nimirum exinde liquet, pœnes Episcopos fuisse collationem quorumcumque beneficiorum; sive etiam consideretur sacra ordinatio, sive tributio ministeriorum in Ecclesiis per ordinatos Clericos peragendorum, sive admissio in communionem ecclesias-

tici peculii; qui actus omnes à collatione beneficiorum minimè distinguuntur, iidem actus ab Episcopi auctoritate pendebant: tantum pœnes Clericos erat jus, aut consensum, aut consilium Episcopo præstandi, quia Collegium Clericorum veluti Senatus Ecclesie juxta priscorum Patrum formulas habebatur; quod non solum verum erat in collatione beneficiorum, sed etiam in cæteris jurisdictionis ecclesiasticæ speciebus, quemadmodum liquet conferenti capitulum 4. & 5. cum capitulo 3. de his, quæ fiunt à Prælati. Successu temporum factum est, ut Episcopi mandare deberent Œconomis ecclesiastici peculii curam, & administrationem, quo expeditius, & commodius in res verè sacras, atque divinas Episcopi incumberent, can. 21. caus. 16. quæst. 7. in quo Œconomorum officio recentioribus sæculis Archidiaconi successerunt. Et quamquam Œonomi, vel Archidiaconi non propriam viderentur, sed ab Episcopo mandatam potestatem exercere; cum tamen mandatum illud non personæ Œonomi, vel Archidiaconi ad hæreret, sed potius Œonomatus, seu Archidiaconatus officio, quod perpetuum erat; Œonomi primùm, deinde Archidiaconi sibi videbantur ordinariam quodammodo potestatem induere, quasi in vim officii, & dignitatis propriæ competentem. En primam contendendi occasionem subortam inter Episcopos, & Œonomos, sive Archidiaconos. Nam si Episcopi Clericum ordinaturi essent, eundemque addicturi Ecclesie ministeriis, non omninò ratum esse poterat Episcopale judicium, nisi Œonomi, vel Archidiaconi penitus consentirent; eveniebat enim quandoquæ, ut Œonomi, vel Archidiaconi allegarent, facultates Ecclesie, quas ipsi administrabant, pares non esse tot exhibendis Clericis, quot ab Episcopis ordinabantur, & ministeriis addicebantur. His accessit novus ordo collationis; siquidem postquam auctoritate Episcopi Clericus ordinatus esset, & ministeriis addictus, item admissus ad

jura communionis ecclesiastici peculii, opus erat ministerio Œconomi, vel Archidiaconi, ut Clericus idem in possessionem peculii mitteretur, quam recentiores appellaverunt institutionem beneficii corporalem. Atque in his adjunctis propemodum tributa videbatur potestas collationis inter Episcopos, & Œconomos, sive Archidiaconos, quamquam præcipua conferendi potestas semper pœnes Episcopos esset, & ipsa corporalis, ut ajunt, institutio non nisi ex mandato Episcopi fieri ab Œconomo, vel Archidiacono intelligeretur. Deventum inde fuit ad communionem vitæ initam inter Clericos omnes sub Episcopo in Ecclesia Cathedrali, sæculo Ecclesiæ quinto; & quamquam eadem non statim ubique recepta fuerit, aut etiam brevi dissociata, nono tamen sæculo, & sequentibus, ac præsertim undecimo ac duodecimo fuit restituta. In his adjunctis agnoverunt Clerici Cathedralium Ecclesiarum, se instar cœnobarum in communi viventium redactos esse, imò & nonnullas cœnobarum regulas sequendas sibi præstiterunt, eò etiam vividius in iis Ecclesiis, in quibus monasteria in Cathedralibus fuere conversa; atque hæc vitæ ratio patronos habebat Pontifices Maximos, fovebatur insuper canonibus Conciliorum; cum universæ Ecclesiæ interesset, ea ratione consuli honori Clericali jamdiu ex ignoratione supina canonum, & corruptela morum labefactato. En alteram, & quidem graviolem contendendi occasionem in designatione ministrorum, contententibus hinc Episcopis, ad se pertinere, uti olim, præcipuam potestatem; contententibus illinc Canonicis, facta communionem bonorum inter ipsos, & Episcopum, ad eandem communionem non posse extraneum admitti, nisi æqualiter tum ex Episcopi, tum ex Capituli voluntate. Ipsa Collegiorum Clericalium, & Cœnobarum monasticorum similitudo, quam pœnè æqualem reddebat earundem ferè regularum professio, Canoniorum jura promovebat: Si enim sæpè

Monachi sibi adserebant facultatem salutem unà cum Abbate suo novos Monachos admittendi, argumento canonis 9. caus. 18. quæst. 2., & capituli ult. de regular. in 6., eodem jure putabant Canonici, se unà cum Episcopo potestatem explicare in admissione Canonicorum, qui essent in Collegio adscribendi. Inde colligitur, hujus generis contentionem locum quidem habere potuisse in beneficiis Cathedralis Ecclesiæ, non verò in beneficiis dicecesanis, in quibus constitutum non erat Collegium Clericorum. Interea disjungi cœpit collatio sacrorum ordinum à collatione beneficiorum; ac tum eò vehementius Canonici contendere potuerunt adversus Episcopos, quasi liberius sibi asserere valerent potestatem adscribendi in Collegio, & admittendi in communionem bonorum Clericum jam pridem ab Episcopo ordinatum, quasi adscriptio in Collegio, & admissio in communionem bonorum sejuncta ab ordinatione nihil haberet commune cum potestate Ordinis Episcopalis soli Episcopo reservata. Tandem iterum deventum est ad dissociationem vitæ communis, primum ita, ut Episcopus adhuc intra eadem claustra vivens mensam separatam à mensa Capituli haberet, exemplo Abbatum quorundam monasticorum, deinde ita, ut penitus vita communis cessaret, & Canonici à claustris recederent, retenta apud ipsos administratione mensæ capitularis, & tantum tributis inter Canonicos singularibus præbendis. En verò gravissimam alteram contendendi occasionem; cum enim Canonici exclusissent Episcopos ab administratione mensæ capitularis, quasi Episcopus singularem, & discretam mensam percepisset, proposuerunt, nullas amplius esse Episcopi partes in designatione Canonicorum, quasi solius Capituli interesset, novos sibi sodales adsciscere. In his omnibus adjunctis factus est variis consuetudinibus locus, item statutis, conventionibus, ac transactionibus, pro modo scilicet contentionum excitatarum. Alicubi enim

receptum est, ut Episcopus solus penitus irrequisito Capitulo beneficia quæque conferret, uti contigit in multis aliis jurisdictionis speciebus explicandis; alicubi retentum fuit jus disciplinæ generalis, juxta quam Episcopus conferre debet accedente Capituli consilio, vel consensu; alicubi Capitula sibi vindicaverunt jus conferendi beneficia plura, præsertim in Cathedrali Ecclesia erecta, eove magis illa, quæ Capitulum ipsum constituunt, irrequisito prorsus Episcopo; alicubi reservatum fuit Episcopi gratia vel consilium, vel consensus, dum à Capitulo collatio fieret, alicubi denique simultanea inducta est, & Episcopi, & Capituli collatio. Qua in re notatu dignum est, contigisse aliquandò, ut collatio beneficii ad Capitulum pertineret, secluso Episcopo, etiam si Episcopus ad conferendum interveniret, & suffragium ferret. Quid enim, si ipse interveniret non uti Episcopus, sed uti unus ex Canonicis? Id insinuat in cap. 15. de concessionibus præbendæ, & in cap. 11. de appellat. in 6. Istud discrimen ex conjecturis deduces, quarum præcipua hæc est: Si ex. gr. Episcopus in Capitulo, vel Collegio sedeat primus, præsumetur ibi sedere, ac propterea intervenire tanquam Episcopus. At si secundum locum in Capitulo teneat, sedere præsumetur, ac propterea electioni, seu collationi intervenire uti Canonicus, quemadmodum tradunt inter Pragmaticos Fagnanus, ac Panormitanus ad dictum capitulum 15. de concess. præb. Miraris fortassè, audiens, Episcopum Canonicis adcerseri, seu Canonicatum in Capitulo Cathedralis Ecclesiæ obtinere. Fuerunt hæc opportuna recentioribus sæculis restituendæ Episcoporum jurisdictioni: non enim latet juris ecclesiastici studiosos, fuisse, & extare adhuc in præsentia Capitula quædam Cathedralium Ecclesiarum abs jurisdictione Episcopali prorsus exempta, quæ propterea nihil magis anxie curare solent, quam ut exemptionem suam tueantur, siveque Episcopi mandata de-

clinent, aliquandò etiam intestino quodam schismate auream animorum unitatem dissolvant. In his præsertim adjunctis curaverunt Episcopi, ut quoquo modo & ipsi in negotiis capitularibus intervenirent, uniendo Episcopatu suo, aut Canonicatum, ut in specie dicti capituli 15., aut præbendam canonicalem, ut in specie capituli 3. de probation., ea enim ratione futurum sperabant, ut Canoniorum animos sibi melius conciliarent, imò etiam aliqua ratione certis in rebus, quas Capitula, usu, præscriptione, statutis administrare cœperant in præjudicium auctoritatis Episcopalis, suam pristinam jurisdictionem, quoad fieri posset, recuperarent.

Hæc ita veluti per quandam historicam seriem observata demonstrant, quam inania argumenta sint illa, quibus usi sunt nonnulli Interpretes, qui putarunt, deduci posse ex nonnullis rescriptis, aut canonibus insertis inter decretales Gregorii IX., simultaneam collationem beneficiorum & Episcopo, & Capitulo competere jure communi. Huc adferunt ipsi capitulum 31. de elect., cap. ult. de suppl. neglig. Prælat., capitulum 2. & 15. de concess. præb., & cap. 11. de appellat. in 6. Ego sanè observo, hæc monumenta edita fuisse illis temporibus quibus jam post diuturnas concertationes superius memoratas, variæ consuetudines inductæ, transactiones etiam in ita erant adversus juris communis disciplinam; imò & eadem monumenta, quæ magna in parte rescripta sunt singularia, ad consuetudines ipsas referuntur. Etsi enim ea rescripta in corpus juris communis redacta sint, non tamen jus commune constituunt; proptereaquod sunt certis quarundam Ecclesiarum consuetudinibus accommodata. Cæterum & in ipsis decretalibus Gregorii IX. alia rescripta sunt, quibus probatur, collationem beneficiorum ad Episcopum solo accedente consilio Capituli pertinuisse. Id legitur in cap. 4. de his, quæ fiunt à Prælat., & quando in cap. 2. ne Sede vacan-

cante, dubitatum est, an Capitulum succederet Episcopo vita functo in collatione præbendarum, tacite insinuatum est, Episcopo, quoad viveret, collationem præbendarum competiisse. Si comparentur invicem hac rescripta inter se minimè convenientia, nisi dicere quis velit juri communi jus commune adversari, dicere oportebit, ex illis jus commune minimè probari. Reverà in dicto cap. 5. de suppl. neglig. Prælat. agitur de singulari consuetudine Ecclesiæ Salamantina. In dicto cap. 31. de elect., tantum dicitur, in Tuscia consuetudinem exitisse, qua Capitulum unà cum Episcopo beneficia conferebat, & ex uno consuetudinis titulo ea potestas Capitulo adseritur, quindò non opus fuisset allegare, ne dum probare consuetudinem, si Capitulo jus commune faveret. Eadem adnotari possunt in cap. 2. & 15. de concess. præb., cui etiam jungi potest capitulum 11. de appellationibus in 6. cum similibus. Fortè quemquam adhuc morabitur dictum capitulum 2. de concess. præb., propterea quod editum illud fuerit in generali Concilio, nec facile possit unius tantum, vel alterius Ecclesiæ consuetudini accommodari, sed potius debeat ex jure communi interpretationem accipere. Dicitur ibidem inter cætera, ubi ad Episcopum collatio beneficii pertinet, devolutionem ad Capitulum fieri, si Episcopus intra semestre tempus minimè conferat. Ecquidem fingi non potest, Capitulum veluti Episcopi superiorem esse, qui vices deficientis Episcopi suppleat. Non aliter ergo conferre poterit, quam vi communionis, quam cum Episcopo ingentiam habeat, & ordinariam in collatione beneficiorum. Agnosco difficultatem. At enim notanda est, in eo canone Lateranense Concilium non fuisse sollicitum de definienda ordinaria potestate beneficiorum conferendorum; tantum voluisse tempora definire, intra quæ beneficia conferri deberent. Ubi non conferretur intra legitima tempora, ulterius definivit, devolutioni locum fieri.

Speciem prætermisit, qua Episcopus collator esset juxta generalem canonum disciplinam; hæc enim singulari definitione non indigebat; cum jam constaret de devolutione ad proximum superiorem faciendam juxta regulas generales. Sed quando agnoscebant Patres Lateranenses, pluribus in locis receptam fuisse consuetudinem, qua & Capitulo, & Episcopo collatio competeret, statuerunt, ut quo casu & Capitulum, & Episcopus negligentiam admisissent, devolutio fieret ad Metropolitanum; quo autem casu per vices alternas collationem & Capitulum & Episcopus tribuissent, statuerunt, ut turnarii negligentia alteri non obesset & quemadmodum negligente Capitulo Episcopus, ita negligente Episcopo Capitulum conferret.

Colligi ex his quædam consecraria possunt. Primum est, non aliter Capitulo competere posse collationem beneficiorum, vel unà cum Episcopo, vel Episcopo excluso, nisi singularis titulus, vel consuetudinis, vel præscriptionis, vel statuti, privilegii, transactionis allegetur, ac probetur; quia jure communi inspecto collatio ad Episcopum spectat, quamquam accedente consilio, vel consensu Capituli celebranda. Secundum est, hanc consuetudinem facilius induci, ac recipi potuisse in canonicatibus, ac præbendis Ecclesiæ Cathedralis, quam reciperetur in cæteris beneficiis diocesanis, propterea quod quæ argumenta ad collationem sibi adserendam adferebantur à Capitulis, spectabant Canonicatus, ac præbendas, non facile producebantur ad cætera beneficia diocesana. Tertium est, exemplo Capitulum Ecclesiæ Cathedralis similia jura sibi vindicavisse alia Collegia Clericorum in Ecclesiis conventualibus, sive Collegiatis, propterea quod quæ argumenta à Capitulis Cathedralis Ecclesiæ proponebantur, communia etiam erant Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum. Quartum est, ex contentione, quæ inter Capitula Cathedralium Ecclesiarum, & Episcopos emer-

runt,

runt, atque ex subinde initis transactionibus, facile evenisse, ut Episcopi in beneficiis diocesanis extra Cathedralium Ecclesiam erectis non amplius peterent consensum, vel consilium Capituli, contra quam jus commune postularet, quasi Capitula contenta esse deberent novo jure quæsito conferendi canonicatus, & præbendas. His etiam accessit, quod Capitula Cathedralium Ecclesiarum singularibus se juribus prædita passim prohibebantur, neque in consortium jurium suorum cæteros diocesanos Clericos admittebant, quamobrem videbantur omnem reliquarum Ecclesiarum curam à se abjecisse. Postremum consecrarium est, in iis Collegiis, in quibus Capitula jus conferendi adquisiverunt, beneficia cæpisse ibidem vel per electionem conferri, vel ex optione adquiri, quemadmodum inferius tradetur.

Si sede plena tot, tantæque emergerent contentiones, non nisi conventionibus, statutis, ac consuetudinibus tandem aliquandò pacatæ, num sperari potuit ut beneficiorum collatio certas susciperet nunquam prætereundas regulas, sede Episcopali vacante? Profectò si ex generalibus prudentiæ nostræ principiis definienda res esset, non dubitarem asserere, ad Capitulum spectare collationem omnium beneficiorum, quæ ad collationem Episcopi, si viveret, pertinerent. Novimus enim, & collationem beneficiorum speciem esse jurisdictionis Episcopalis, & ea omnia, quæ pertinent ad jurisdictionem Episcopalem, ad Capitulum vacante sede devolvi, cap. 14. de major. & obed., cap. 3. de suppl. neglig. Prælat. in 6., cap. un. de major. & obed. in 6. Verùm aliter definitum fuit jure scripto, quo collatio beneficiorum à generali regula excepta dignoscitur, eamque ob rem non ad Capitulum ferè devolvitur, sed successori Episcopo reservetur, c. 2. ne sede vacante. Hæc tamen est, in quo in gravissimam inciditur difficultatem, cui occasionem præbet istud ipsum Honorii III. rescriptum in dicto cap. 2.

Cum enim Capitulum sede vacante præbendas contulisset, rescripsit Honorius, non valere collationem, adjecta ratione, cum nusquam inveniatur cautum in jure, quod Capitulum sede vacante fungatur vice Episcopi in collationibus præbendarum. Num igitur, ut eam facultatem Capitulum explicaret, opus habebat singulari, & expressa juris concessione? Verùm qui rem hanc exegerit ad generalia juris principia, novitque, generaliter universam Episcopalem jurisdictionem in Capitulum sede vacante transire, plurimum hærebit, nec injuria contrariam regulam figet, qua statuatur, Capitulum potius eas omnes jurisdictionis species explicaturum, quæ expressa lege non reservantur, ideoque Capitulum tum demum à collatione beneficiorum arcendum, cum denegata Capitulo collatio adpareat, numquam verò, si expressè non sit concessa. Agnoverunt Interpretes omnes gravissimam difficultatem, à qua ut sese extricarent, varia commenti sunt, ut plurimum à recta interpretandi ratione aliena. Tradiderunt aliqui, in eo singularem esse causam, cur Capitulum à libera beneficiorum collatione excludatur, quod Capitulum collationem ipsam adversus Episcopum præscribere inciperet, quandò tamen sede vacante nulla adversus episcopalia jura sit admittenda præscriptio. Hæc ratio parum meo judicio constat; nam minimè percipi potest, quomodo Capitulum, cui Episcopi vices mandatæ videntur, sede vacante contra Episcopum præscribere valeat; quod si fieri potest, nulla jurisdictionis episcopalis species ab eodem Capitulo exercenda foret, pretextu impediendæ in omnibus speciebus præscriptionis. Alii tradiderunt, fructus Episcopalis mensæ Capitulo sede vacante non adquiri, ideoque nec liberam beneficiorum collationem, utpotè quæ sit habenda veluti quidam fructus mensæ episcopalis. Verùm hæc opinio minus informem exhibet beneficiaræ collationis imaginem, quasi collatio beneficiorum adferat utilitatem, & commodum confe-

ren-

fenti, non verò unam spectet utilitatem Ecclesiæ; quamobrem mirandum sanè est, eam collationem beneficiorum, quæ apud veteres Patres tanquam gravissimum ecclesiasticorum Antistitum onus semper habita fuit, apud Interpretes istos in optabile conferentium commodum fuisse transformatam. Quòd si non puderet me in hac efficta collationis imagine consistere, dicere etiam possem, ea admissa, collationem beneficiorum iis fructibus potius esse ad censendam, qui servando servari non possunt, propterea quod publice expediat, consuli quantocius Ecclesiis vacantibus, atque hanc ob causam eodem jure debere collationem à Capitulo fieri, quo à Capitulo alienari possunt fructus mensæ Episcopalis, qui diu nequeant adservari. Alii putaverunt, se distinctione facta omnes controversias diremisse. Diviserunt enim jurisdictionem episcopalem in voluntariam, & necessariam, hanc, non illam Capitulo sede vacante adserentes; deinde eam collationem beneficiorum Capitulo denegaverunt, in qua Episcopus plena fruitur libertate, & cuicumque voluerit beneficium concedit; unde isti fassi sunt, Capitulo posse collationem competere, quoties Episcopus non omninò liberò est, sed debet certæ personæ beneficium conferre, quemadmodum contingit in beneficiis patronatis & electivis. Ingeniosa quidem visa est, & plausu excepta hujusmodi interpretatio, cui passim morem gesserunt Pragmatici, eò vel magis, quòd propius ad eam accesserunt decreta plura Pontificum, quibus certa deinde disciplina in hac materie firmata est, quemadmodum ex inferiùs dicendis constabit. Verùm ea ipsa interpretatio in gravissimas adhuc induit, atque inextricabiles difficultates. Etenim in primis nullibi in sacris canonibus definitum est istud, quod jacitur principium, quo scilicet necessaria jurisdictio, non voluntaria in Capitulo transeat; nullibi præterea definitum adparet, quænam ad voluntariam, quænam ad necessariam jurisdictio-

nem referantur, neque id facile definiri potest. Neque enim ex. gr. video, cur necessaria dicatur jurisdictio explicari in admissione præsentationis, aut in confirmatione electionis; at voluntaria explicetur in libera collatione beneficiorum, præsertim si agatur de Parochialibus, quæ conferuntur hodie indicto concursu. Deinde quis ignorat, Capitulum posse aut dimissorias litteras Clericis ordinandis aliquandò concedere, mandare Episcopo non diocæsano, ut in Ecclesia vacante Pontificalia exercent, sacramenta ordinis, ac confirmationis conferat, Pœnitentiario concedere facultatem absolvendi à reservatis, & alia numero plurima, quæ juxta eorundem Interpretum definitiones ad voluntariam pertinent jurisdictionem? Non memoro ulterius, quid alii in hac re Interpretes senserint; nihil enim apud ipsos invenio, quod valeat ingenui viri expectationem explere. Tantùm aperiã meam, qualiscumque ipsa habeatur, opinionem, quam etsi ultrò fatear, non certis omninò innixam esse principiis, in re tamen obscura, & perdifficili rejiciendam non puto, quousque saltem non inverosimilis censeatur.

Itaque arbitror, propositam materiam magis in facto quam in jure consistere. Nimirum usque ad sæculum undecimum, vel duodecimum beneficiorum collatio à collatione ordinum, sive à ministrorum sacrorum ordinatione minimè sejungebatur: ergo usque ad ea tempora collatio beneficiorum utpotè coherens potestati ordinis Episcopalis in Capitulo vacante sede transire non poterat. Sejuncta deinde fuit utraque collatio, ac tum primùm visa est collatio beneficiorum potestati jurisdictionis, non potestati ordinis ad censeri. Quid ergo? An statim Capitula eam sibi vindicaverunt unà cum cæteris Episcopalis jurisdictionis speciebus? Non fuit hæc Episcoporum voluntas, cum collationes beneficiorum, & ordinum sejunxerunt, qui tantùm voluerunt, ut multiplicaretur ministrorum numerus, non ut partem potes-

testatis amitterent, in Capitula sede vacante transferendam. Neque fuit hæc voluntas Canonorum, qui si fortè eam potestatem beneficia conferendi ad se devolvi proposuissent sede vacante, veteri poterant, ne Episcopi à separatione illa utriusque collationis in posterum abstinerent, suæ jurisdictionis integræ servandæ causa, quod Canonicis molestum & grave extitisset, quando, inducta disciplina ordinandorum sine titulo beneficii, emergebant plures alii Clerici sacrorum administri, Canonorum eorundem adjutores, in oneribus subeundis ecclesiasticis Capitula sublevantes, quin tamen de redditibus Capitulorum, seu Cathedralis Ecclesiæ, ne minimam quidem portionem haurirent. In hac tacita & Episcoporum, & Canonorum voluntate, qua sine imminutione Episcopalis juris invecta fuit recens disciplina, quis illico non percipiat, singularem receptam fuisse regulam, ut beneficia vacantia, sicut olim, ita deinceps, collationi successoris Episcopi reservarentur sede vacante; quæ regula non esset innovanda, nisi aliud specialiter, & expressè caveretur? Conjicitur hinc, quòd spectent illa Honorii III. verba *Cum nusquam invenitur cautum in jure &c.* Erant tamen ista novi juris exordia temporibus Honorii III., quæ scriptis constitutionibus destituebantur, sed solis Cathedralium Ecclesiarum moribus, hinc Capitulorum, illinc Episcoporum consentione firmatis constabant. Paulatim verò, & quasi per gradus hæc res certam induit formam, & nonnihil Canonicis concessum est, sub ea specie, quod collatio beneficiorum ad potestatem jurisdictionis Episcopalis pertineret, & quod jurisdictio Episcopalis ad Capitulum sede vacante devolveretur; quamquam & alia ex parte non omnia concessa fuerint, sub ea specie, quòd vetusta disciplina, juxta quam collatio ordinum, & collatio beneficiorum juncta erat, collationem beneficiorum, uti collationem ordinum, successoribus Episcopis reservabat; atque hæc omnia

paulatim invecta fuerunt pro modo diceceson, prout Capitula non undecumque repugnantes Episcopos invenerunt, pro modo etiam traditionum, quales fingebant Interpretes, distinguentes præsertim necessariam à voluntaria jurisdictione; unde licet retineretur generalis regula, qua reservarentur successoribus Episcopis collationes beneficiorum certæ tamen probarentur, ac reciperentur regulæ exceptiones, certisque in casibus collatio beneficiorum non denegaretur Capitulis sede vacante.

Stratam hinc viam habemus ad designandas singulas exceptiones, quarum aliæ probantur expressis Pontificum Maximorum decretis; aliæ verò receptæ sunt ex traditionibus Pragmaticorum, quorum etsi magna non esse possit auctoritas, & tanta, quanta condendo juri sit necessaria, tamen in disciplina, quæ ex factis emersit, multum valuit. Expressa decreta primùm adparent in institutione præsentatorum, quæ capitulis sede vacante concessa fuit, cap. 1. de instit. in 6. Id ipsum receptum est in beneficiis electivis, in quibus non est libera Episcopi collatio; sed tantùm confirmatio electionis, cap. 14. de major. & obedient. Cum enim sive in institutione præsentatorum, sive in confirmatione electorum parum interesse videretur Episcoporum, iidem Episcopi facile passi sunt ut vacante sede Episcopali Capitula eam potestatem explicarent. Præterea, postquam obtinuit, ut in quibusdam Cathedralibus etiam sede plena Capitula sibi vindicarent quorundam beneficiorum collationem, vel Episcopo prorsus irrequisito, vel consensu seu consilio Episcopi accedente, vel etiam unà cum Episcopo conferrent, receptum est, probatumque, ut in his omnibus beneficiorum speciebus sede vacante collatio per Capitulum fieret, cap. un. ne sede vacante in 6. Præter generales causas, quibus admissa Capitula fuerant ad hasce collationes, erat probabile exemplum Monachorum, & Regularium, qui sede Abbatiali vacante

Monachos recipiebant, si æquè ad Collegium Regulare ac ad Abbatem fratrum receptio pertineret, cap. ult. de Regular. in 6. Adjiciebantur his regulæ juris accrescendi, quæ ex Jurisconsultorum studiis tunc temporis maxime excultis ad hanc etiam materiam facilè traducebantur, ubi collatio duobus æquè, id est Episcopo, ac Capitulo competeret. Non tamen è converso concessum fuit Capitulis, ut conferant beneficia, quæ juxta jus commune pertinebant ad collationem Episcopi accedente Canonicorum consilio, vel consensu. Exceptio adjecta fuit à Bonifacio VIII. in dicto cap. un. §. *quum verò* ne sede vacante in 6., quoties ageretur de Episcopo suspensio, & in petenda suæ suspensionis relaxatione moroso; hic enim Episcopus non id mereri poterat, ut ejus gratia Capitulum à collatione beneficii interea vacantis abstinere. Hæc omnia, uti liquet, expressè definita fuerunt. Alia sunt, quæ ex interpretatione juris scripti recepta sunt, præsertim postquam nonnulli Pragmatici tradiderunt, gratia Capitulum plurima esse recipienda, quoties non de omnino voluntaria, sed potius de necessaria collatione ageretur; dixerim verius, postquam Episcopi facto suo passi sunt in quibusdam collationum speciebus, præsertim non adeo liberis, Capitula majorem jurisdictionem explicare. Hinc, quibus in casibus, & quibus in locis potest Episcopus admittere, aut resignationes in favorem, aut permutationes beneficiorum, facilè admittitur, etiam id à Capitulo sede vacante fieri posse; quamquam enim generaliter Capitulo interdictum sit collatione beneficiorum, ista tamen adhuc distinguitur abs jurisdictione, quæ explicatur in resignationibus in favorem, aut in permutationibus, cap. 4. de offic. leg. in 6. Agitur hic de exceptione adversus jus commune definita, quæ propterea non facilè ab expresso casu ad non expressum traducitur, eò vel magis, quòd in resignationibus, quæ dicuntur in favorem, necnon in permutatio-

nibus admittendis, explicari videtur jurisdictione necessaria, Clem. un. de rer. permut., quæ ex vulgari Pragmaticorum opinione transferri dicitur in Capitulum. Neque ego dubito, quin Capitulo concedatur collatio beneficiorum illorum, quæ non jure ordinario, sed jure devolutionis, ab Episcopo, si viveret, conferrentur. Non enim est verosimile, sacrorum canonum auctores, qui ideo jus devolutionis induxerunt, ut quantocius fieri posset, vacanti beneficio Ecclesiæque consuleretur, voluisse post elapsam tempus inferiori collatori concessum adhuc expectandum esse, donec successor Episcopus designetur, qui jus devolutionis inde sit explicaturus. Imò etiam si ageretur de beneficio reservato Papæ, cui unius mensis spatium causa conferendi jure constitutum fuerit, quemadmodum in specie capituli 3. de præbend. in 6., elapso mense, non dubito, quin ad Capitulum vacantis Ecclesiæ jus conferendi quodammodo devolvatur. Si enim juxta dictum capitulum 3. ubi Episcopus agat in remotis, Vicario illius facultas conferendi conceditur, cur Capitulo denegabitur, quod Episcopi vices gerere videtur sede vacante, non quidem mandato hominis, sed juris potestate, nisi dicere velis, Vicarium juris minore potestate frui, quam fruatur Vicarius hominis? Insuper non dubito, ad Capitulum pertinere posse collationem parochialium beneficiorum, saltem post invecram disciplinam Tridentini Concilii, juxta quam parochialia eadem beneficia non nisi indicto concursu conferuntur, cap. 18. sess. 24. de Ref., hæc enim collatio ex iis est, quæ inter necessariæ jurisdictionis species referuntur à Pragmaticis; hæc itidem collatio est, quam non adeo Episcoporum interest successoribus reservari. Non tamen inficias iverim, has prope omnes observationes hodie vim suam omisisse, quibus in locis recepta est regula 2. Cancellariæ, (adde constitutionem Pii V., quæ incipit *sanctissimus in Christo Pater*) juxta quam quæ bene-

ficia sede vacante Episcopali sunt conferenda, nunc Sedi Apostolicæ reservantur, iis tantum exceptis, quæ ad collationem Episcopi cum alio, vel aliis, vel ad alterius præsentationem, vel electionem pertinent. Huic reservationi occasionem dederunt argumenta illa, utrum acta, quibus Pragmatici ad favendum successoribus Episcopis utebantur, & quæ Episcopis eisdem placuerunt. Aiebant ipsi passim ad excludenda Capitula collationem beneficiorum esse in fructu mensæ Episcopalis; inde autem deducebant, exemplo cæterorum fructuum, etiam collationem beneficiorum successoribus Episcopis reservari oportere. Romani Pontifices inducto recentioribus sæculis jure spoliatorum, & perceptionis fructuum vacantis Ecclesiæ Episcopalis, eodem jure quo fructus vacantes, etiam collationem beneficiorum vacantium sibi vindicabant, & quidem sine contradictione Episcoporum, quorum opinione jamdiu receptum erat, collationem beneficiorum in fructibus computari, & eam ob rem Capitula à collatione eadem excludi. Quamobrem hodie Vicarius Capitularis concursus quidem vacante Parochiali Ecclesia indicet juxta formam à Tridentino Concilio præstitutam; sed ejusdem beneficii collatio erit à Sede Apostolica expectanda. Id tamen non prohibet, quominus Vicarius idem Capitularis Parochialem Ecclesiam commendare valeat ad semestre tempus, quoties id postulet Ecclesiæ utilitas, vel necessitas, juxta Capitulum 15. de elect. in 6. necnon Œconomum, seu Vicarium Parochiali Ecclesiæ vacanti præficere, eisdemque, quousque officio fungitur, certam pensionem assignare, juxta caput 18. sess. 24. de Reform. in Concilio Tridentino. Nec dubito, ea omnia generaliter à Capitulo conferri beneficia posse, in quibus collatio necessaria dici potest, quousque id patiat aut germana, aut recepta moribus interpretatio dictæ Regulæ secundæ Cancellariæ. Hinc si ex. gr. agatur de beneficiis illis, in quibus in li-

mine foundationis designatæ personæ sunt, quibus conferuntur, puta ex certa familia, ex certa civitate, aut in certo gradu constitutæ, cum istæ à fundatore ipso præsentatæ videantur, erunt à Vicario Capitulari instituendæ, juxta regulam dicti capituli 1. de institution. in 6. Denique eadem ratione dixerò, à Vicario Capitulari expediri posse collationem beneficii, quam Episcopus, si viveret, expedire deberet ex Pontificio mandato de providendo. Si qua enim dubitatio foret, ea proponeretur, quod mandatum de providendo mortuo Episcopo intercidat. At verò cum mandatum hoc non potissimum Episcopi personam spectet, sed ordinariam Episcopi jurisdictionem, hanc ipsam jurisdictionem sequitur, in Capitulum transeuntem, Rebuffus de devolution. num. 85., cui consonat Panormitanus ad capitulum 2. de sede vacante. Paucis generalia principia colligo. Separata collatione beneficiorum à collatione ordinum, collatio beneficiorum, quæcumque ista sint, ad potestatem jurisdictionis referri cœpit. Regula est juris communis, universam jurisdictionem Episcopalem in Capitulum sede vacante devolvi, nisi quædam sint specialiter, & expressè reservata. Ergo juri communi consentaneum est, ut collatio beneficiorum Capitulis acquisita dicatur. Ergo Capitulum potestas semper erit etiam in hac re adjuvanda. Viceversa cum non ex jure communi, sed ex voluntate Episcoporum factum fuerit, ut collatio beneficiorum à collatione ordinum sejungeretur, nonnihil dandum erit in proposito eidem Episcoporum voluntati, ut eatenus collatio beneficiorum mutavisse naturam credatur, quatenus Episcopi illi immutationi consenserint. Ergo facilè recipiendæ sunt quædam exceptiones, quæ intra certos limites potestatem recens Capitulis acquisitam coarctaverunt. Uno verbo: potestas conferendi in conspectu Capitulum est juri communi conformis, in conspectu Episcoporum est juri antiquo consentanea. Juri communis

magnus est favor; juris antiqui magnus est honor. Utrique cum prælatia, & moderatione verificandum est, ut dum uniformitatem sequimur principiorum in jure

communi custodiendo, uniformitatem sequamur temporum in antiqua retinenda disciplina.

CAPUT III.

De jure illorum, qui singulari titulo beneficiorum collationem adquisiverunt.

Postquam collatio beneficiorum cœpit à sacrorum ordinum collatione sejungi, ac propterea collatio beneficiorum, quæ olim Ordinis Episcopalis potestas esse videbatur, cœpit haberi tanquam potestas jurisdictionis Episcopalis, miram videri non debet, si tot emergerint collatores beneficiorum, quot esse in Ecclesia possent, qui jurisdictionem Episcopalem, etiam non insigniti Episcopali ordine, acquirere valerent. Id jam demonstratum est in capite præcedente, ex quo constat, eam ob causam Capitula Cathedralium Ecclesiarum adquisivisse conferendi beneficia potestatem, quia nihil amplius Capitulis oberat, quominus ad conferenda beneficia admitterentur. Cur non aliæ etiam singulares ecclesiasticæ personæ simile jus ad se traherent? Nihil quoque his obesse potest, ex natura Episcopalis jurisdictionis, quæ ex singularibus titulis acquiri etiam non Episcopis solet. Pro singulari conferendi titulo modò fuerunt illis tabulæ foundationum, quibus Prælati inferiori, non ordinario Episcopo, collatio expressè reservaretur, modò fuit consuetudo legitima, modò justa præscriptio, modò etiam privilegium.

In primis tabulæ foundationum præbuerunt legitimum titulum conferendi; siquidem is erat honor fundatori tribendus, ut posset quascumque condiciones novo erigendo beneficio adjicere, quas Episcopus erectionis tempore probare teneretur, dummodò turpes non essent, vel minus honestæ, argumento capituli 25. de jurepatron., cap. 13. vers. *Qui*

autem de elect. in 6., Clement. 2. vers. *Ut autem* de religios. domib. Quamquam enim reservando collationem beneficii inferiori Prælati, quidquam adversus juris communis disciplinam inducatur, nihil tamen in eo est, quod generali morum honestati repugnet. Id sanè sine ullo discrimine receptum, custoditumque fuit usque ad tempora Tridentini Concilii, quo tandem ademptam fundatoribus hujusmodi facultatem Interpretes nonnulli scripserunt, propterea quod in sess. 14. cap. 12. de Ref. statutum fuerit, in beneficiis patronatis in casu foundationis, aut dotationis institutionem Episcopo, & non alteri inferiori esse reservandam. Ego ita Concilii Tridentini mentem interpretandam censeo, ut in primis nova hæc disciplina non afficiat beneficia ante Concilium Tridentinum eadem conditione erecta, sive quod canon præteritos casus expressè non comprehendat, sive quod verba ipsa canonis in futurum collata videantur, sive denique quod in subsequentibus sessionibus Concilii adhuc species effingantur, quibus Prælati Episcopo inferior beneficia conferat, quemadmodum in capite 18. sess. 24. de Ref. ibi: *Cum verò institutio ab alio, quam ab Episcopo erit faciendâ, & in cap. 9. sess. 25. de Ref. ibi: quod si ad inferiores institutio pertineat.* Deinde quod ad beneficia pertinet post Concilium erigenda, censeo, ablatam esse eam à fundatoribus facultatem, nisi tamen Episcopus, ad quem collatio jure ordinario spectaret, id expressè indulgeret; non enim est verosimile, Tridentinos Antistites auctoritati

Epis-

Episcoporum detrahere voluisse eo ipso, quo de eadem tuenda, ac restauranda tractabant. Neque dicas, hac ratione supervacaneum reddi Tridentinum decretum; etenim in eo adhuc illuc novi constitutum adparet, quod ante Concilium fundatores possent adigere Episcopos ad confirmandam reservationem collationis, gratia alterius Prælati, veluti ad confirmandam conditionem, quæ utpotè non turpis, non inhonesta, adjici à fundatoribus sine injuria poterat; post Concilium verò libera Episcoporum jurisdictio emergat ita, ut Episcoporum voluntati tribuatur, an ea reservatio adjiciatur, an verò sit ab eadem reservatione abstinendum.

Fortè quemquam adhuc morabitur cap. 13. ejusdem Tridentinæ sessionis 14., quo statutum est, non licere patronis Clericos præsentare cujuscumque privilegii prætextu, nisi Episcopo loci ordinario, ad quem provisio, seu institutio beneficii, cessante privilegio, pertineret. Hoc decretum cum præsentationem afficiat, non solum spectat jurapatronatus post Concilium acquirenda, sed etiam respiciat antea quæsitâ. Sed sanius intelligendum est, quam aliqui arbitrati fuerint, ne fortè Tridentinas sanctiones invicem sibi contrarias esse dicamus, quemadmodum liquet ex collatione hujus capituli cum memoratis capitibus, id est capite 24. sess. 18., & cap. 9. sess. 25. Jure propterea dixero ibidem potius præstitui modum, qui in collatione servetur, quam legitimam conferendi facultates ab inferioribus Prælati auferri. Nimirum voluerunt Tridentini Patres, neminem, cujuscumque privilegii prætextu in patronatu beneficio institui ab inferiore Prælati instituendi facultatem habente, nisi primùm idem Clericus fuerit Episcopo præsentatus, & ab Episcopo examinatus, idoneusque repertus juxta eam formam, quæ de simplicibus beneficiis expressa fuerat in sess. 7. de Ref. cap. 13., & de beneficiis curatis statuta inde fuit in sess. 24. cap. 18. de Ref.,

quemadmodum etiam clarius definitum adparet in dicto cap. 9. sess. 25. ibi: *Quod si ad inferiores institutio pertineat, ab Episcopo tamen juxta alias statuta ab hac sancta Synodo examinentur, alioquin institutio ab inferioribus facta irrita sit, & inanis.* Hujus Tridentinæ sanctionis duplicem causam agnosco. Prima est, ne in diceceses Episcoporum inducantur ab inferioribus collatoribus minus apti Clerici, & Ecclesiarum administrari, qui sanè licet ab Episcopo non proponantur instituti, nihilominus Episcopo subesse, & rationem officii reddere debent. Secunda est, ne ignorantibus Episcopis Prælati inferiores pretextu privilegiorum in fundatione expressorum aliquando jurisdictionem sibi vindicent Episcopalem, imò etiam libera ipsa beneficia patronatui subjiciant, non investigantes tempore collationis, utrum præsentantium tituli justis sint, necne. Quamobrem illud semper in simili specie animadvertendum erit, ut quoties de existentia juris patronatus emergat, etiam si institutio ad inferiorem Prælatum pertineat, illa tamen controversia non coram inferiore Prælati, sed apud Episcopum, & ab Episcopo sit dirimenda. Posteriorem hanc causam ego præcipuam puto, ac propterea arbitror, Tridentinum decretum de subjiciendo examini eo, qui ab inferiore Prælati sit instituendus, tantum locum habere in beneficiis patronatis, vel electivis, non autem in illis, quæ ad liberam Prælati inferioris collationem spectent; neque enim generalia sunt memorata Concilii Tridentini capita, in quibus omnibus vel patronalium, vel electivorum tantummodo beneficiorum expressa mentio habetur.

Consuetudine quoque, ac præscriptione acquiri posse inferiori Prælati collationem beneficiorum, perspicuum fit ex eo, quod nulla esse potest Episcopalis jurisdictionis species, quæ, sicut præscriptione, ac consuetudine admitti ab Episcopo potest, ita nequeat alteri acquiri. Imò in hac specie collationis be-

ne-